

แนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

TRENDS OF AUDIT FEES AND NON-AUDIT FEES OF THAI LISTED COMPANIES

สุมินทร เป้าธรรม¹ ดวงฤดี อุ¹ ัญญธณิชา วรรณสี¹ กิตติยา บุญทอง¹ และ เบญจมาศ สืบสิงห์¹
¹คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
Sumintorn Baotham¹ Duangrudee Wu¹ Nattanicha Wannasee¹ Kittiya Boonthong¹
and Benjamas Suepsing¹

¹Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan,
Sakon-Nakhon Campus

(Received: June 1, 2020; Revised: July 18, 2020.; Accepted: August 6, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจรายการด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 778 บริษัท จากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.82 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าไม่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่น คิดเป็นร้อยละ 66.20 และมีการเปิดเผยค่าบริการอื่น คิดเป็นร้อยละ 33.80 โดยส่วนใหญ่ของการเปิดเผยค่าบริการอื่น มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะคงที่ คิดเป็นร้อยละ 31.56 สารสนเทศที่ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลต่อสาธารณะ ผู้ถือหุ้น และคณะกรรมการตรวจสอบในการพิจารณาถึงมาตรการการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อไป

คำสำคัญ: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี, ค่าบริการอื่น, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ABSTRACT

This research aimed to study the trends of audit fees and non-audit fees of Thai listed companies during the years 2016-2018. The tool used for collecting data was a self – checklist which was completed by 778 companies from annual registration statement (Form 56-1). The results showed that 70.82% of companies from all eight industry groups were more likely to pay higher audit fees. The three industry groups which tended to pay higher audit fees were consumer products, financials, and the agro and food industry. Non-audit fees were not disclosed by 66.20% of companies. Of the 33.80% of non-audit fees which were disclosed, the

majority were likely to be paid in a fixed manner at 31.56%. This information helps shareholders and audit committees to be well-informed when considering good corporate governance measures.

Keywords: Audit fees, Non-audit fees, Thai listed companies

บทนำ

แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2010) จัดทำโดยคณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB) ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ซึ่งสภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ทำการแปล จัดทำ และเผยแพร่แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2013) เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2556 ต่อมา IAASB และ IFAC ได้ปรับปรุงแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2015) สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้แปลเป็นฉบับปรับปรุง (ฉบับปี 2016) และมีผลบังคับใช้ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา โดยที่ แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (Framework) ซึ่งถือเป็นงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ IAASB ครอบคลุม 2 งาน คือ (1) งานที่ให้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับข้อมูลในอดีต (งานสอบบัญชีและงานสอบทาน) และ (2) งานที่ให้ความเชื่อมั่นอื่น นอกจากนี้ ยังมีงานที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ IAASB ได้แก่ (1) งานให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ (2) งานด้านภาษีอากร และ (3) งานบริการอื่น ดังนั้น งานบริการของผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชี จึงแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ (1) งานบริการที่ให้ความเชื่อมั่น และ (2) งานบริการอื่น (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2559)

ตามแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องเปิดเผยค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี ทั้งประเภทที่เป็นค่าตอบแทนงานบริการที่ให้ความเชื่อมั่นหรือค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Audit fees) โดยให้แสดงค่าตอบแทนที่ผู้สอบบัญชี/สำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีสังกัด ได้รับจากบริษัทหรือบริษัทย่อย และแสดงค่าบริการอื่น (Non-audit fees) ในรอบปีที่ผ่านมาและที่ต้องจ่ายในอนาคต รวมถึงประเภทของการให้บริการอื่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้นอย่างครบถ้วนและชัดเจน รวมถึงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอัตราค่าบริการ ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น หากค่าบริการอื่นมีจำนวนมากกว่ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญ อาจต้องระมัดระวัง เรื่อง “ความเป็นอิสระ” ของการสอบบัญชี นอกจากนี้ การเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น ยังเป็นประโยชน์ต่อบริษัททั้งในแง่ของการแสดงถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น รวมถึงเป็นการให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้สนใจ

ทั้งนี้ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ซึ่งถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับ และถูกนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักการกำกับดูแลกิจการของประเทศต่างๆ รวมทั้งหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 หมวด มีจำนวน 3 หมวด ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยค่าธรรมเนียม

การสอบบัญชี ค่าบริการอื่น รวมถึงผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชี ได้แก่ หมวด 1 สิทธิของผู้ถือหุ้น (Rights of Shareholders) เกี่ยวข้องในประเด็นวาระแต่งตั้งผู้สอบบัญชี การระบุชื่อผู้สอบบัญชี บริษัทที่สังกัด ประวัติ หรือข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้ถือหุ้นพิจารณาความสามารถและความเหมาะสมของผู้สอบบัญชี รวมทั้งค่าบริการการสอบบัญชี หมวด 4 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency) เกี่ยวข้องในประเด็นการว่าจ้างผู้สอบบัญชีที่มีความเป็นอิสระ และมีความน่าเชื่อถือ รวมถึงการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นที่จ่ายให้กับผู้สอบบัญชีหรือบริษัทสอบบัญชีไว้ในรายงานประจำปี และ หมวด 5 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board Responsibilities) เกี่ยวข้องในประเด็นของบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบในการพิจารณาเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและเสนอเลิกจ้างผู้สอบบัญชีภายนอก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

จะเห็นได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี จากผลการสำรวจรายงานการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในปี 2557 พบว่า ร้อยละ 67 มีเปิดเผยค่าบริการอื่น ขณะที่ร้อยละ 33 ไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆ ซึ่งจำนวนนี้พอจะอนุมานได้ว่าในปีที่ผ่านมา ไม่มีการใช้บริการอื่น จากผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งหากไม่มี ก็ต้องเปิดเผยให้ทราบด้วยว่าไม่มีค่าบริการอื่น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) และผลการสำรวจจำนวนและประเภทของการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2558 พบว่า มีจำนวนบริษัทที่มีการใช้บริการอื่น คิดเป็นร้อยละ 31 โดยกลุ่มที่มีการใช้บริการอื่นมากที่สุดคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดเผยข้อมูลค่าบริการอื่นของแต่ละบริษัทไม่ได้เปิดเผยในรูปแบบเดียวกัน (สุมินทร เบ้าธรรม, 2561)

ดังนั้น เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการที่ดีโดยเฉพาะหมวด 4 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลัง ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 สารสนเทศที่ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลต่อสาธารณะและหน่วยงานที่กำกับดูแล ในการกำกับดูแลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของแนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561
2. เพื่อศึกษาลักษณะของแนวโน้มของค่าบริการอื่นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ทั้งนี้ ข้อมูลหลักที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณาค่าสอบบัญชีรวมถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลธุรกิจทั่วไปของลูกค้า หมายถึง ลักษณะการประกอบธุรกิจของลูกค้า หากมีความซับซ้อน มีปริมาณรายการค้าระหว่างกิจการที่เกี่ยวข้องมาก หรือมีบริษัทย่อย บริษัทร่วมที่มีผลกระทบต่อการจัดทำงบการเงินรวม ความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านสารสนเทศและด้านอื่นๆ หรือเป็นการตรวจสอบกิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ ซึ่งต้องมีการแต่งตั้ง EQCR ปัจจัยเหล่านี้ ล้วนมีผลต่อประมาณการชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชี

2. ข้อมูลทางการเงินและอื่นๆ ได้แก่ ข้อมูลทางการเงินของกิจการปีก่อนและประมาณการปีปัจจุบัน รูปแบบของรายงานผู้สอบบัญชี และผลการตรวจสอบปีก่อน เพื่อให้ทราบถึงปริมาณรายการที่ต้องตรวจสอบข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ ความยุ่งยากและซับซ้อนของมาตรฐานวิชาชีพบัญชี ข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของเดิมและของใหม่

3. พิจารณาผลจากการประเมินความเสี่ยงในขั้นตอนการตอบรับงานตามข้อกำหนดของมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 ซึ่งรวมถึงการพิจารณาถึงระบบงานของลูกค้า ความรู้ความสามารถของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบทางบัญชี

4. ประมาณการชั่วโมงการปฏิบัติงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยในแต่ละระดับ เริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนงานสอบบัญชี ตารางเวลาการปฏิบัติงาน และวันที่คาดว่าจะต้องออกรายงานของผู้สอบบัญชี

5. ความพร้อมของบุคลากร ที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับงาน ในกรณีที่มีการใช้บุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยจำเป็นต้องให้มีการควบคุมงานอย่างเหมาะสมโดยผู้ที่มีประสบการณ์สูงกว่า (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ควรพิจารณาจากแนวทางข้างต้น ทั้งนี้ การที่ผู้สอบบัญชี กำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีตายตัวที่เป็นขั้นต่ำหรือขั้นสูงไว้ ย่อมไม่สะท้อนถึงการปฏิบัติงานซึ่งแตกต่างกัน ตามลักษณะของธุรกิจ และไม่สอดคล้องถึงต้นทุนการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีแต่ละรายซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ แบบ 56 - 1 ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องเปิดเผยค่าตอบแทนที่ชำระให้กับผู้สอบบัญชี โดยมีการแยกแสดงออกเป็น 2 ส่วน (พชร พยับบรรณางกูร, 2558) ได้แก่

1. ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Audit fees) ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบและสอบทาน ในช่วงระยะเวลาการตรวจสอบจะเป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับบริษัท และตามกฎหมายที่หน่วยงานกำกับของแต่ละประเทศกำหนด

2. ค่าบริการอื่น (Non-audit fees) ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบตามที่ตกลงร่วมกัน การรวบรวมข้อมูล และบริการอื่นๆ โดยผู้สอบบัญชี บริการอื่น ได้แก่ การให้บริการทางด้านภาษีอากร การให้คำปรึกษาทางการเงิน การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การให้บริการจัดอบรมความรู้ด้านการภาษีสำหรับบุคลากรของบริษัท การวางระบบบัญชี เป็นต้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

มนทิพย์ ตั้งเอกจิต และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยกำหนดค่าตอบแทนการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยศึกษาปัจจัยกำหนดค่าตอบแทนการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มุ่งเน้นตัวแปร อันได้แก่ ขนาดของบริษัท ความซับซ้อนของบริษัท สภาพคล่องของบริษัท ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ความเสี่ยงของบริษัท สัดส่วนค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชีของบริษัท ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัท ผลประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี รูปแบบของรายงานผู้สอบบัญชี และประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท เพื่อพิจารณาอิทธิพลที่มีต่อค่าตอบแทนการสอบบัญชี ในระหว่างปี พ.ศ. 2556 - 2559 รวม 352 ข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ค่าตอบแทนการสอบบัญชี ส่วนใหญ่มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี และพบว่าความซับซ้อนของบริษัทระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัท และประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าตอบแทนการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าตอบแทนการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์ต่อบริษัทจดทะเบียนในการวางแผนงบประมาณค่าตอบแทนการสอบบัญชี และเป็นประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีในการกำหนดค่าตอบแทนการสอบบัญชี

สุมินทร เป้าธรรม (2561) ศึกษาการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียน โดยศึกษาจำนวนและประเภทของการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียน กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่จดทะเบียน ที่มีการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี และมีการเปิดเผยการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556-2558 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสรุปประเภทของบริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการด้วยตัวเองที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ทำการรวบรวมมาจากข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในรายงานประจำปี และแบบแสดงรายการประจำปี (แบบ 56-1) ณ วันสิ้นปี 2556-2558 ผลการศึกษาพบว่าในจำนวนทั้งสิ้น 388 บริษัท มีจำนวนบริษัทที่มีการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีทั้งสิ้น 120 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 31 โดยกลุ่มที่มีการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีมากที่สุดคือกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มธุรกิจการเงิน ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าการเปิดเผยข้อมูลค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของแต่ละบริษัทไม่ได้เปิดเผยในรูปแบบเดียวกัน สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะหน่วยงานกำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนฯ เปิดเผยค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีที่เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึกต่อไปได้รวมถึงเป็นข้อมูลให้แก่คณะกรรมการตรวจสอบในการพิจารณาให้ความเห็นถึงความเหมาะสมและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการทำหน้าที่ของผู้สอบบัญชี

พชร พยับบรรณางกูร (2558) ศึกษาผลกระทบของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชีต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชี กับคุณภาพของรายงานทางการเงิน ของบริษัทที่จดทะเบียน ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2557 เก็บข้อมูลจากรายงานประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี ของบริษัทโดยกำหนดให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัวแทนของคุณภาพของ

รายงานทางการเงิน โดยเลือกเฉพาะบริษัทที่เปิดเผย และมีค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชี ซึ่งไม่รวมบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงิน และกองทุนต่างๆ รวมไปถึงบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน รวมทั้งสิ้น 376 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของกลุ่มตัวอย่างต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับร้อยละ 0.17 และร้อยละ 90 ตามลำดับ อุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชีสูงสุด คือ อุตสาหกรรมทรัพยากร พบว่า ค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชี ของกลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของคุณภาพของรายงานทางการเงิน

ธีระยุทธ รัตนโพธิ์แสงศรี (2554) ศึกษาผลกระทบของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.2551 ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรเมื่อวัดโดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างรวม อย่างไรก็ตามเมื่อจัดประเภทรายการคงค้างดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีค่าต่ำและกลุ่มที่มีค่าสูงแล้ว การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว การศึกษายังใช้ตัวแปรทางเลือกอื่นในการวัดคุณภาพกำไร ได้แก่ รายการคงค้างรวม รายการคงค้างรวมที่เป็นบวก และรายการคงค้างรวมที่เป็นลบ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

Hannen (2015) ได้ทำการวิเคราะห์ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น: แนวโน้ม 13 ปี ของบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี 2002-2014 พบว่า ปี 2014 มีอัตราค่าบริการอื่นที่ต่ำที่สุดในรอบ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.4 ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ส่วนงานวิเคราะห์ของ Mckeen (2019) ซึ่งได้ทำการทบทวนค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น 16 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2002-2017 พบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 7 ปีหลัง จาก 7.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2010 เป็น 9.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2017 ส่วนค่าบริการอื่นลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2002 คิดเป็นร้อยละ 38.4 จนปี 2017 เหลือเพียงร้อยละ 9.9 ทั้งนี้ เพื่อความระมัดระวังในประเด็นของความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี ตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้เปิดเผยค่าตอบแทนโดยจัดกลุ่มดังนี้ 1) ค่าตอบแทนการสอบบัญชี (Audit fees) 2) ค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี (Audit related fees) 3) ค่าตอบแทนด้านภาษี (Tax fees) และ 4) ค่าตอบแทนอื่น (All other fees)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 778 บริษัท ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท
1	กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	62
2	กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	50
3	กลุ่มธุรกิจการเงิน	70
4	กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	131
5	กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	186
6	กลุ่มทรัพยากร	67
7	กลุ่มบริการ	162
8	กลุ่มเทคโนโลยี	50
รวม		778

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2561)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้แบบสำรวจรายการด้วยตนเอง (Checklist) ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาแนวโน้มของค่าตอบแทนการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 778 บริษัท

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.2 นำค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ในแบบ 56-1 มาทำการ Checklist โดยการจัดทำตารางแสดงข้อมูลแนวโน้มของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

4.3 วิเคราะห์แนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยอธิบายผลลัพธ์ในรูปของค่าร้อยละ (Percentage)

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์แนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาลักษณะของแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 โดยสรุปรายละเอียดไว้ในแต่ละตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปแนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561

ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม	ลักษณะแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี								รวม จำนวน บริษัท ทั้งสิ้น
	สูงขึ้น		ลดลง		คงที่		ไม่คงที่		
	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	46	74.20	1	1.61	8	12.90	7	11.29	62
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	40	80.00	4	8.00	5	10.00	1	2.00	50
3. กลุ่มธุรกิจการเงิน	55	78.57	1	1.43	2	2.86	12	17.14	70
4. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	91	69.47	7	5.34	13	9.92	20	15.27	131
5. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	130	69.89	10	5.38	28	15.05	18	9.68	186
6. กลุ่มทรัพยากร	48	71.64	2	2.98	3	4.48	14	20.90	67
7. กลุ่มบริการ	110	67.90	8	4.94	14	8.64	30	18.52	162
8. กลุ่มเทคโนโลยี	31	62.00	1	2.00	6	12.00	12	24.00	50
รวม	551	70.82	34	4.38	79	10.15	114	14.65	778

จากตารางที่ 2 พบว่าแนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2561 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะสูงขึ้น จำนวน 551 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 70.82 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะสูงขึ้น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะลดลง มีจำนวน 34 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 4.38 โดยกลุ่มอุตสาหกรรม 3 อันดับแรก ที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะลดลง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะคงที่ มีจำนวน 79 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 10.15 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะคงที่ 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มเทคโนโลยี ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะไม่คงที่ มีจำนวน 114 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 14.65 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะไม่คงที่ 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มบริการ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สรุปการเปิดเผยค่าบริการอื่นในแบบ 56-1 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561

ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม	พบการเปิดเผย ค่าบริการอื่น ในแบบ 56-1		ไม่พบการเปิดเผย ค่าบริการอื่น ในแบบ 56-1		รวม จำนวน บริษัท ทั้งสิ้น
	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	35	56.45	27	43.55	62
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	10	20.00	40	80.00	50
3. กลุ่มธุรกิจการเงิน	29	41.43	41	58.57	70
4. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	52	39.69	79	60.31	131
5. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	47	25.27	139	74.73	186
6. กลุ่มทรัพยากร	30	44.78	37	55.22	67
7. กลุ่มบริการ	40	24.69	122	75.31	162
8. กลุ่มเทคโนโลยี	20	40.00	30	60.00	50
รวม	263	33.80	515	66.20	778

จากตารางที่ 3 สรุปการเปิดเผยค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 พบว่า มีการเปิดเผยค่าบริการอื่นในแบบ 56-1 จำนวน 263 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 33.80 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มธุรกิจการเงิน ตามลำดับ

บริษัทที่ไม่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่นในแบบ 56-1 มีจำนวน 515 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 66.20 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มบริการ และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตามลำดับ

ตารางที่ 4 สรุปแนวโน้มค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561

ประเภทกลุ่ม อุตสาหกรรม	ลักษณะแนวโน้มค่าบริการอื่น								รวม จำนวน บริษัท ทั้งสิ้น
	สูงขึ้น		ลดลง		คงที่		ไม่คงที่		
	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	
1. กลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	10	28.57	6	17.14	15	42.86	4	11.43	35
2. กลุ่มสินค้าอุปโภค บริโภค	4	40.00	1	10.00	4	40.00	1	10.00	10
3. กลุ่มธุรกิจการเงิน	11	37.93	5	17.24	9	31.04	4	13.79	29
4. กลุ่มสินค้า อุตสาหกรรม	13	25.00	12	23.08	13	25.00	14	26.92	52
5. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	12	25.53	9	19.15	17	36.17	9	19.15	47
6. กลุ่มทรัพยากร	9	30.00	6	20.00	6	20.00	9	30.00	30
7. กลุ่มบริการ	9	22.50	6	15.00	12	30.00	13	32.50	40
8. กลุ่มเทคโนโลยี	5	25.00	2	10.00	7	35.00	6	30.00	20
รวม	73	27.76	47	17.87	83	31.56	60	22.81	263

จากตารางที่ 4 เมื่อมีการแจกแจงรายละเอียดแนวโน้มของค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะสูงขึ้น จำนวน 73 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 27.76 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะสูงขึ้น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มทรัพยากร ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะลดลง มีจำนวน 47 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 17.87 โดยกลุ่มอุตสาหกรรม 3 อันดับแรก ที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะลดลง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะคงที่ มีจำนวน 83 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 31.56 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะคงที่ 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภค และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตามลำดับ

บริษัทที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะไม่คงที่ มีจำนวน 60 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 22.81 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะไม่คงที่ 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มบริการ กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มทรัพยากร ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การศึกษาแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นที่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2561 จำนวน 778 บริษัท ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมมี

แนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในลักษณะที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.82 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าไม่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่น คิดเป็นร้อยละ 66.20 และมีการเปิดเผยค่าบริการอื่น คิดเป็นร้อยละ 33.80 โดยส่วนใหญ่มีแนวโน้มการจ่ายค่าบริการอื่นในลักษณะคงที่ คิดเป็นร้อยละ 31.56 สารสนเทศที่ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลต่อสาธารณะ ผู้ถือหุ้น และคณะกรรมการตรวจสอบในการพิจารณาถึงมาตรการการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อไป

อภิปรายผล

1. ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากสรุปผลการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 พบว่า แนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.82 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารตามลำดับ ใกล้เคียงกับการรายงานผลการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2562 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมวด 4 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ในการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นที่จ่ายให้กับผู้สอบบัญชีหรือบริษัทสอบบัญชีไว้ในรายงานประจำปี สอดคล้องกับงานของ Hannen (2015) ได้ทำการวิเคราะห์ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น: แนวโน้ม 13 ปี ของบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี 2002-2014 ที่พบว่า อัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเพียง 1.9% และงานวิเคราะห์ของ Mckeon (2019) ที่ได้ทำการทบทวนค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่น ย้อนหลัง 16 ปี ของบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี 2002-2017 ก็พบว่าอัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นทุกปี

2. ค่าบริการอื่น

จากสรุปผลการเปิดเผยค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 พบว่า มีการเปิดเผยค่าบริการอื่นในแบบ 56-1 จำนวน 263 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 33.80 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมินทร เป้าธรรม (2561) ที่พบจำนวนบริษัทที่มีการใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2558 คิดเป็นร้อยละ 31 เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จากการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมมีแนวโน้มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีลักษณะสูงขึ้น เป็นผลมาจากลักษณะการประกอบธุรกิจของลูกค้า ข้อมูลทางการเงินของบริษัท ความซับซ้อนของมาตรฐานการบัญชี รวมถึงข้อบังคับ กฎหมายเดิมและกฎหมายใหม่ ระบบงานของลูกค้า ที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะนี้ เป็นประโยชน์ต่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ทำให้บริษัทจดทะเบียนได้ตรวจสอบสาเหตุของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น เพื่อให้บริษัทได้รับรู้จุดเด่น และจุดที่ต้องพัฒนา ให้เป็นไปแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามที่ดีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดไว้

1.2 ค่าบริการอื่น จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปิดเผยค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 66.20 แม้ว่า แบบ 56-1 จะกำหนดให้ต้องแสดงค่าบริการอื่นในรอบปีที่ผ่านมาและที่ต้องจ่ายในอนาคต รวมถึงประเภทของการให้บริการอื่น ก็ตาม ดังนั้น ข้อเสนอแนะนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในการกำหนดมาตรการในการกำกับติดตาม เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ได้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีของการกำกับดูแลกิจการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ เป็นเพียงการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวโน้มของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2559- 2561 ดังนั้น ในการศึกษาค้างต่อไป ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราค่าตอบแทนระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าบริการอื่นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าว อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น คณะกรรมการตรวจสอบ รวมถึงนักลงทุน ในการพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในการทำหน้าที่ผู้สอบบัญชีควบคู่กับการให้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). **Corporate Governance Report of Thai Listed Companies 2019**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2563, จาก

<https://market.sec.or.th/public/idisc/th/Ranking/Listed/Score>.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). **หลักการและแนวทางปฏิบัติ ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2563, จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/cg/principle_p1.html?printable=true.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.(2558). **การเปิดเผยข้อมูล Non-audit Service สำคัญไฉน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2563, จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/cg/files/.../201507CGCorner.pdf.

- ธีรยุทธ์ รัตนโพธิ์แสงศรี. (2554). ผลกระทบของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีต่อคุณภาพกำไร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2559). แม่บทสำหรับงานให้ความเชื่อมั่น. วารสารวิชาชีพบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 12(33), 81-87.
- พชร พยับบรรณางกูร. (2558). ผลกระทบของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนการสอบบัญชี ต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนทิพย์ ตั้งเอกจิต, ยุวธิดา กันธวัง, และ สุวรรณ เลหาะวิสุทธิ. (2562). ปัจจัยกำหนดค่าตอบแทนการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(1), 23-26.
- สุมินทร เป้าธรรม. (2561). การใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 38(4), 1-14.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2563). ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2563, จาก www.tfac.or.th/upload/9404/RGSc5w8NZi.pdf.
- Hannen, Brendan. (2015). **Audit Fees and Non-audit Fees: A Thirteen-year trend.** Retrieved April 17, 2020, from <https://blog.auditanalytics.com/audit-fees-and-non-audit-fees-a-thirteen-year-trend/>
- McKeon, Jessica. (2019). **Sixteen Year Review of Audit Fee and Non-audit Fee.** Retrieved April 17, 2020, from <https://blog.auditanalytics.com/sixteen-year->